

BOEKBESPREKING.

Arztney Buchlein, wider allerlei kranckeyten und gebrechen der tzeen, getzogen auss dem Galeno, Avicenna, Mesue, Cornelio Celso und andern mehr der Artzney Doctorn, seher neutzlich tzu lesen.
M. D. XXX (titelprint).

Door de goede zorgen van Dr. Curt Proskauer (Breslau) verscheen als No. II in „Quellen und Beiträge zur Geschichte der Zahnheilkunde“ eene facsimile uitgave van dezen oudsten en uiterst zeldzamen tandheilkundigen druk.

Over de wetenschappelijke waarde van dit zestieneeuwsche werkje, waarvan acht drukken bekend zijn, zal ik hier niet uitweiden. Het is n.l., trots eenige persoonlijke opmerkingen van den, tot op heden, onbekenden schrijver, eene compilatie uit de werken van antieke, medische auteurs. Eén tijdgenoot haalt hij aan, n.l. Giovanni de Vigo (1460—1517).

Het boekje schijnt — en dit in tegenstelling met „Le Chirurgien dentiste“ van P. Faucard. Paris 1728. — niet door een tandarts geschreven.

In de voor ons liggende en door de firma H. Meusser zeer goed verzorgde uitgave, vinden wij de titelbladen en colophonen van vijf drukken, eene voorrede van den bekenden medischen geschiedvorschcr Prof. Dr. Karl Sudhoff, benevens een uitstekend en zeer uitgebreid bibliografisch toevoegsel. Ook een opgave waar de nu bekende exemplaren der verschillende drukken zich bevinden.

Wanneer de schrijver van bovengenoemd toevoegsel: de, door een noodlottig ongeval overleden, jonge geleerde — Dr. G. Budjuhn — op bldz. 62 zegt: „Es ist schwer zu sagen ob sich auch die Zene Artzney über die engeren Grenzen Deutschlands hinaus auswirkte. Hier hätte Uebersetzungen einen Fingerzeig gegeben; zu nächst Uebersetzungen in die internationale Sprache, das Latein. Eine solche ist jedoch nicht nachweisbar“, dan is het mij bijzonder aangenaam er op te kunnen wijzen, dat 'n „geheele“ vertaling van dit werkje mij

wel is waar niet bekend is, doch dat van de twee laatste kapitfels eene bijna woordelijke, hollandsche vertaling bestaat en wel naar den titel te oordeelen van de uitgave van 1532, die ik nooit in handen kreeg.

De overzetting is te vinden in een boekje, hetwelk in 1551 bij Steven Joessen te Kampen verscheen getiteld: „Corte instructie ende onderwijsinghe. M. Johannes Carethani, enz.”

Bdjuhn meent dat van „Die Zene Arznei” in het geheel acht duizend exemplaren gedrukt zijn. Tot dusver zijn er vijf en twintig bekend; w.o. uit 1530 slechts twee; één daarvan bevindt zich in Europa. Wij hebben dus alle reden dankbaar te zijn voor deze voortreffelijke uitgave, welke zeker niet mag ontbreken in de boekerij van den beroepsgeenoot, die wat voelt voor zijn vak.

G. H. BISSELING.

Einführung in die Klinik der Zahn- und Mundkrankheiten. (Einführung in die Spezielle Pathologie der Zahnärztlich-chirurgischen Erkrankungen.) von Prof. Dr. H. Moral. Rostock. Verlag von F. C. W. Vopel, Leipzig. Preis geb. M. 80.

In dit fraai uitgegeven werk van 474 bladzijden druks en verlucht met 189 afbeeldingen, geeft Prof. Moral aan de hand van 161 gevallen een kliniek van mond en tandziekten, waarbij het hem inderdaad gelukt is een zeer groot deel van dit terrein te bestrijken.

De bedoeling van dezen zeer begaafden medicus-tandarts is, om aan te toonen dat de chirurgie van de mondholte evengoed klinisch kan worden opgevat als elk ander deel van het menschelijk lichaam.

„Die Zahnheilkunde als Spezialfach der Medizin, musz, soweit sie am lebenden Menschen arbeitet, möglichst von der klinischen Seite aufgefasst werden. Dieser Prinzip lässt sich für die chirurgische Zahnheilkunde naturgemäsz leichter durchführen, als für die anderen Fächer, aber auch in der prothetischen Zahnheilkunde wird sich dieses Prinzip Bahn brechen. Die Zeit der *rein* technischen Seite der Zahnheilkunde, die *nur* die Handfertigkeit in den Vordergrund stellte, ist vorüber, wenngleich der Wert dieser für den Praktiker nicht geleugnet werden soll.”

Aldus de schrijver in zijn voorwoord en zoo krijgen wij dan ook

systematisch van zijn gevallen de Anamnese, Status praesens, Diagnose, Differentiaaldiagnose, Therapie, Prognose en Prophylaxe.

Achtereenvolgens behandelt hij de tandanomaliën, hypoplasieën, beetveranderingen, pulpitiden en periodontitiden met al hunne verschillende gevolgen, pyorrhoea alveolaris, gespleten verhemelte, lues, nieuwvormingen, kaakfracturen, bloedingen, gingivitiden, stomatitiden, neuralgische aandoeningen, konkrementvormingen en storingen bij lokale anaesthesie.

Moral gaat hierbij uit van het standpunt, dat men zich klinische gevallen veel beter herinnert, dan de droge feiten uit een handboek, en zijn werk is bedoeld om, naast het handboek, de kennis van de klinische tandheekunde van den student en den practicus op gemakkelijke en aangename wijze op te frisschen.

Door de overzichtelijke, bevattelijke en uiterst heldere voordracht is de schrijver volgens referent daarin uitnemend geslaagd. Tot een uitvoerige bespreking leent dit boek zich uit den aard der zaak niet, dan zou men tē uitvoerig moeten worden, ik kan het echter met de meeste warmte ter lezing aanbevelen.

NORD.

Die rechtlichen und sittlichen Grundlagen des Zahnärztlichen Berufes in ihren Beziehungen zur Standesmoral. Von Zahnarzt Dr. Ferdinand Baden. Altona. Berlinische Verlagsanstalt G. m. b. H. Preis M. 6.60.

In dit boekje behandelt de schrijver de tandheekundige ethica, en wekt hij zijn Duitsche vakbroeders op, om op dezelfde wijze als de artsen, te streven naar een tandheekkundige organisatie met wettelijke bevoegdheid, en geeft hij aan, de wijze waarop men zich collegiaal te gedragen en vooral niet te gedragen heeft.

Veel nieuws vertelt hij daarbij niet en veel is uitsluitend voor den Duitschen tandarts van belang; het meeste is ook in ons land reeds betoogd door Klinkhamer, J. Sanders Ezn. en anderen. Toch is het doorlezen van dit, slechts 48 blz. bestaande werkje nog wel de moeite waard.

NORD.